

Вирубки привели до того, що цей вид поступово заміщається грабом звичайним, а на пологіх схилах із сухими ґрунтами - ясенем високим.

Дрібні гаї в нижній смузі гір, що ростуть на сланцевих ґрунтах, складаються з дуба пухнатоного і граба східного. У цих галях у трав'янистому покриві росте фіалка біла.

Дубово-ясеневі ліси ростуть також і на вулканічних породах північних і північно-західних схилів Берегового хребта. У підніжжі Берегового хребта сильно поширене рідколісся, серед якого виділяють три формації - рідколісся з фісташки туполистої зі степовим травостоєм; рідколісся з ялівця високого і розріджені угруповання ялівця червоного.

Рідколісся з ялівця високого збереглося тільки у верхній частині кругого схилу хребта Карагач, де яловець у віці 130-270 років має висоту 4-10 м і діаметр стовбура 24-40 див. Тут на оголених місцях ростуть чебрець кримський, житняк понтійський, а також невеликими куртинами жасмин кущової.

Великі площі в заповіднику займають кам'яністі степи, рослинність яких не завжди можна відрізнити від рослинності скель, оголень і зрушень. Переважають ковилево-разнотравні і різнотрав'я степу, де головним визначальним видом є асфоделина кримська і полинь кримська.

Рослинний світ заповідника включає біля половини усіх видів Криму. Але інвентаризація флори заповідника ще не закінчена. Зокрема, у 1982 р. у заповіднику знайдено 7 видів вищих рослин, про які раніш не знали: арум білокрилий, вероніка весняна, осока розірвана, чистець іглозубий і шолудевник Сибторпа. За даними науковців [1], у заповіднику існує 1023 виду вищих рослин, що відносяться до 92 родин і 450 родом.

Заповідання всієї території Карадазької гірської групи створило всі необхідні умови для оптимального відновлення ландшафтів, рослинних і тварин угруповань. В даний час Карадазький державний заповідник єдиний у своєму роді комплексний музей на суші і морі, і зберегти його - відповідальна наукова задача.

Література

1. Карадаг. История, геология, ботаника, зоология (Сборник научных трудов, посвященный 90-летию Карадагской научной станции им. Т. И. Вяземского и 25-летию Карадагского природного заповедника). Книга 1-я. - Симферополь: СОНАТ. - 2004. - 464с.

СТАН ВИВЧЕННЯ МОХОПОДІБНИХ РЕГІОНАЛЬНИХ ЛАНДШАФТНИХ ПАРКІВ ПОЛТАВЩИНИ

Гриньова К.І.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

З кожним роком звертається все більша увага на дослідження мохоподібних природно-заповідних об'єктів [1, 2]. Це пов'язане з тим, що такі території зазнають меншого антропогенного тиску, а отже характеризуються найбільш збереженою бріофлорою. Крім того, в таких об'єктах збіднення флори відбувається повільніше, ніж в місцях, що активно експлуатуються людиною.

Серед таких об'єктів в межах Лівобережного Лісостепу України (ЛЛУ) є проєктовані регіональні ландшафтні парки (РЛП) «Нижньоворсклянський», «Диканський», мохоподібні яких вивчалися С.В. Гапон [3, 4,

5].

У результаті багаторічних досліджень РЛП «Нижньоворсклянський» автором [4, 5] виявлено, що бріофлора налічує 93 види та становить 40,3 % від бріофлори ЛЛУ. Більш детально вивчалася флора степових ценозів, яка налічує 30 видів, що належать до двох відділів *Hepaticophyta* (1) та *Bryophyta* (29 видів), 11 родин, 20 родів. Найбагатшими за кількістю видів є родини *Pottiaceae* (12 видів), *Brachytheciaceae* (6 видів) та *Bryaceae* (4). Найбільшою кількістю видів представлені роди *Brachythecium* B.S.G. (4 види), *Tortula* Hedw., *Bryum* Hedw. (по 3 види). Перевагу видів родини *Pottiaceae* та *Brachytheciaceae* автор пояснює приуроченістю більшості їх представників до проживання на відкритих, освітлених ділянках на відслоненнях та у степових фітоценозах.

С.В. Гапон спеціально вивчалися рідкісні та малопоширені мохоподібні РЛП «Нижньоворсклянський». Автором виявлено 14 рідкісних та малопоширених мохоподібних, що належать до класів *Hepaticopsida* (2 види) та *Bryopsida* (12 видів). Понад крутим правим берегом р. Ворскли у її старицях в 1998 р. було знайдено малопоширений в ЛЛУ печіночник *Riccia fluitans* L. Малопоширеним є вид *Fruhania delitata* L., знайдений на корі дуба в байрачному лісі. Хоча цей вид є звичайним видом на Україні, проте для даної місцевості він був виявлений вперше [5].

Протягом 1998-2002 рр. Гапон С.В. [3] була обстежена бріофлора РЛП «Диканський» (ДРЛП) – не лише його заказна зона, а й рекреаційно-садибна, господарська та ін. Було встановлено, що досліджувана бріофлора налічує 87 видів мохоподібних, які належать до двох класів (*Hepaticopsida* – 8 видів та *Bryopsida* – 79), 55 родів, 26 родин, що становить 37,8% від бріофлори ЛЛУ [3].

Найбагатшими за кількістю видів є родини *Brachytheciaceae* (12 видів), *Pottiaceae* (11), *Amblystegiaceae* (8), *Dicranaceae*, *Bryaceae*, *Plagiotheciaceae* (по 5), *Polytrichaceae*, *Mniaceae*, *Orthotrichaceae*, *Thuidiaceae*, *Hypnaceae* (по 4), *Leskeaceae* (3). Найчисельнішим є рід *Brachythecium* (9 видів). По 4 види мають роди *Tortula*, *Bryum*, *Orthotrichum* Hedw., *Plagiothecium* Schimp. Трьома видами представлені *Dicranum* Hedw., *Plagiomnium* T. Кор., *Anomodon* Hook. & Taylor та *Amblystegium* Schimp. Решта родів налічують по два (4) та одному (42) виду. Одинадцять, провідних за кількістю видів, родин охоплюють 75,8 % усієї бріофлори парку.

Бріофлора ДРЛП є типовою для Лівобережного Середнього Придніпров'я України, але відзначається краще збереженим моховим покривом, вищим ступенем його розвитку, наявністю цікавих корінних неморальних видів, властивих для лісових масивів, менш трансформованих порівняно з іншими. Це *Leucodon sciuroides* (Hedw.) Schwaegr., *Neckera complanata* (Hedw.) Huebener, *Homalia trichomanoides* (Hedw.) Brid., *Isothecium alopecuroides* (Lam. ex Dubois) Isov. До її складу також входить п'ять регіонально рідкісних видів мохоподібних.

Аналізуючи стан вивчення мохоподібних РЛП «Нижньоворсклянський» та «Диканський» ми відзначили, що дослідження проводилися в напрямку вивчення видового складу мохоподібних та встановлення їх ценотичної ролі. Тому нами розпочато вивчення участі мохоподібних в утворенні стійких бріоугруповань – бріоценозів в РЛП «Диканський». У результаті наших попередніх досліджень встановлено, що до складу бріоугруповань цього об'єкту входить 45 видів мохоподібних. З них 4 види печіночників, 41 вид мохів.

Отже, мохоподібні РЛП Полтавщини вивчаються переважно у флористичному та еколого-ценотичному напрямках. Надзвичайно актуальним напрямком є на сьогодні дослідження не окремих видів мохів, а бріоугруповань, утворених ними, та їх класифікації.

Користуючись нагодою висловлюю щирю подяку науковому керівнику, професору кафедри ботаніки С.В. Гапон за перегляд рукопису статті, висловлені зауваження.

Література

1. Бойко М.Ф. Мохоподібні заповідників «Стрільцівський степ» і «Михайлівська цілина» / М.Ф. Бойко // Укр. ботан. журн. — 1981. — Т. 38, № 4. — С. 27 — 31.
2. Вірченко В.М. Мохоподібні Канівського природного заповідника / В.М. Вірченко, В.М. Любченко // Укр. ботан. журн. — 1996. — Т. 53, № 3. — С. 263 — 272.
3. Гапон С.В. Мохоподібні Диканського регіонального ландшафтного парку та їх участь в утворенні бріоугруповань / С.В. Гапон // Укр. ботан. журн. — 2007. — Т. 64, № 2. — С. 247 — 257.
4. Гапон С.В. Мохоподібні та гриби макроміцети степових ділянок регіонального ландшафтного парку «Нижньоворсклянський» / С.В. Гапон // Екологія: наука, освіта, природоохоронна діяльність. / М-ли Міжнарод. наук.-практ. конф. — К.: Науковий світ, 2007. — С. 19 — 20.
5. Гапон С.В. Рідкісні та малопоширені мохоподібні проєктованого регіонального ландшафтного парку (РЛП) «Нижньоворсклянський» (Полтавська обл.) / С.В. Гапон // Дев'яті Каршинські читання. / Зб. наук. праць. — Полтава, 2002. — С. 90 — 92.

БЛАГОУСТРІЙ ТА ОЗЕЛЕНЕННЯ ТЕРИТОРІЇ МОТЕЛЮ «АЛМАЗ» В М. ПОЛТАВА

*Дерев'янка Т.В., Безугла Ю.Ю.
Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка*

Зелені насадження є основними елементами художньо-декоративного оздоблення населених пунктів. Естетичне та емоційне значення зелених насаджень обумовлене можливістю з їхньою допомогою підвищувати враження від навколишнього простору, вводити в урбанізоване середовище природні компоненти. Питання благоустрою та озеленення є особливо актуальним для місць загального користування. Зелені насадження надають індивідуальні, своєрідні риси, забезпечують перебування населення більш комфортним. Гармонійно побудований ландшафт позитивно впливає на естетичне виховання людини, надає урочистості та парадності [1].

У 2011 році нами досліджено особливості впорядкування та озеленення території мотелю «Алмаз» в м. Полтава й запропоновано основні напрямки вдосконалення благоустрою досліджуваного об'єкту.

У першу чергу, необхідно здійснити зонування території, що дозволить раціонально використовувати простір і створити сприятливі умови для відвідування й відпочинку як місцевих жителів, так і гостей міста. Функціональне зонування території передбачає створення таких зон: декоративну – доцільно сформувати біля головного входу в мотель та зону пасивного відпочинку – навколо мотелю (зі сторони кафе-бару).

Наступний етап передбачає формування нових декоративних насаджень шляхом висаджування деревних рослин, влаштування газону і квітників, а також декоруванням будівель виткими рослинами. Створення пейзажних груп із дерев і кущів заплановано за такими принципами садово-паркового ландшафту: алеї, біогрупи, солітери, рокарій та інші.

Асортимент рослин підібрано у відповідності до ґрунтово-